

**LR Vides ministrijas
Ūdenssaimniecības būvju būvniecības projektu vērtēšanas komisijas
darbības pārskats par periodu no 2008. gada februāra līdz 2009. gada
aprīlim.**

1. Ievads
2. Vispārējā informācija par komisijas darbību
  - 2.1. Tiesiskais regulējums
  - 2.2. Komisijas sastāvs un uzdevumi, darba kārtība
3. Darbības pārskata kvantitatīvie rezultāti
4. Darbības pārskata kvalitatīvie rezultāti
5. Apkopojums par Komisijas locekļu, sekretariāta un ekspertu viedokli par veikto darbu rezultātiem
6. Secinājumi par darbības pārskata rezultātiem.
7. Turpmākās ieceres Komisijas darbības efektivitātes uzlabošanai

Pielietotie apzīmējumi

ERAF	Eiropas reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
l/c/d	litri uz cilvēku diennaktī
LR	Latvijas Republika
LVAZ	Latvijas vides aizsardzības fonds
MK	Ministru kabinets
NAI	Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas
TEP	Tehniski ekonomiskais pamatojums
ŪBK	Ūdenssaimniecības būvju būvniecības projektu vērtēšanas komisija
ŪSI	Ūdens sagatavošanas iekārtas

1. Ievads

Lai sekmētu ES Kohēzijas fonda un ERAF līdzfinansējuma apguvi 4.1. pasākuma „Vide” 1. aktivitātes „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība apdzīvotās vietās ar iedzīvotāju skaitu līdz 2000” un 5.1. pasākuma „Vides aizsardzības infrastruktūra” 1. aktivitātes „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība apdzīvotās vietās ar cilvēku ekvivalentu lielāku par 2000” ietvaros, Ūdenssaimniecības būvju būvniecības projektu vērtēšanas komisija (*turpmāk – ŪBK*) veic ūdenssaimniecības attīstības projektu ieceru un tehniski ekonomisko pamatojumu (*turpmāk – TEP*) kvalitātes izvērtēšanu un sniedz ieteikumus efektīvāko risinājumu izvēlei, lai tālāk projektu iesniedzēji varētu sagatavot nepieciešamo dokumentāciju atbilstoši 28.07.2008. MK not. Nr.606 un 04.12.2007. MK not. Nr. 836 un saņemt ES fondu un valsts budžeta atbalstu ūdenssaimniecības infrastruktūras sakārtošanai un attīstībai. Atšķirībā no citām projektu vērtēšanas komisijām, kas veic ES projektu iesniegumu izvērtēšanu, ŪBK lēmums par TEP projektam nav noraidošs, ja akcepts par TEP nav saņemts, bet TEP iesniedzējs pārstrādā vai papildina TEP atbilstoši prasībām un ieteikumiem, un iesniedz izvērtēšanai atkārtoti. Atkārtoto iesniegšanas reižu skaits nav limitēts.

Šajā ŪBK darbības pārskatā sniegta informācija par ŪBK pirmajā darbības gadā paveikto un nākotnes iecerēm efektīvākas darbības uzlabošanai.

2. Vispārējā informācija par komisijas darbību

2.1. Tiesiskais regulējums

ŪBK darbība uzsākta ar Vides ministra 2008. gada 19. februāra rīkojumu Nr. 46. Komisijas izveidošanas mērķis ir nodrošināt projektu ieceru un tehniski ekonomisko pamatojumu izvērtēšanu atbilstoši Ministru kabineta 2007. gada 18. decembra noteikumiem Nr. 912 „Ūdensapgādes, notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas būvju būvniecības kārtība” (*turpmāk – MK not.Nr.912*), kā arī veikt apstiprināto projektu monitoringa atskaišu uzraudzību un projektu reģistra datu bāzes izveidošanu un uzturēšanu.

2.2. Komisijas sastāvs un uzdevumi, darba kārtība

Komisijas sastāvs.

Lai realizētu noteiktos uzdevumus un nodrošinātu kvalitatīvu un efektīvu ŪBK uzlikto funkciju izpildi, ūdenssaimniecības sistēmas attīstības projektu izvērtēšanas procesā ir iesaistīti:

- komisija,
- komisijas sekretariāts,
- pieaicinātie eksperti (tehniskie un finanšu eksperti).

Komisija veic projekta ieceres un projekta TEP izvērtēšanu, pieņem lēmumu un sagatavo rakstisku vērtējumu par iesniegtā projekta dokumentu kvalitatīvo atbilstību MK not. Nr. 912. Lai samazinātu administratīvo slogu attiecībā uz TEP izvērtēšanas termiņiem, 2009. gada 22. maijā ir veikti grozījumi nolikumā, kas nosaka, ka Komisija sēdēs izskata stratēģiskos un konsultatīvos jautājumus un izvērtē TEP sarežģītākos risinājumus, savukārt Komisijas

sekretariāts Komisijas priekšsēdētāja uzraudzībā izvērtē tipisko gadījumu dokumentus un lielākā daļa lēmumu pieņemšana nav saistīta ar komisijas sēžu biežumu.

Komisijā darbojas 9 komisijas locekļi, 5 no tiem Vides ministrijas pārstāvji, viens no pašvaldību savienības, viens no Vides ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras, viens no Ūdensapgādes un kanalizācijas uzņēmumu asociācijas un viens no Valsts vides dienesta reģionālās vides pārvaldes.

Komisijas sekretariāts veic iesniegtās projektu dokumentācijas administratīvās atbilstības vērtēšanu, TEP pamatinformācijas sagatavošanu, kurā tiek norādīta koncentrēta informācija par TEP apskatītajiem risinājumiem un to pamatojumu vai par informācijas analīzes trūkumu, veic komunikāciju ar projektu pieteicējiem par jautājumiem, kas saistīti ar projektu pieteicēju iesniegto dokumentāciju, nodrošina papildus dokumentācijas pieprasīšanu, kā arī nodrošina informācijas plūsmu starp pašvaldību, kuras teritorijā plānots realizēt projektu, un Vides ministriju.

Pieaicinātie eksperti sniedz atzinumu par atsevišķu projektu vai tā daļu atbilstību MK not. Nr. 912., un sniedz atzinumu par Komisijas uzdotiem jautājumiem.

Pēc Komisijas priekšsēdētāja vai vismaz viena komisijas locekļa pieprasījuma uz komisijas sēdi papildinformācijas vai paskaidrojumu sniegšanai par projektā aprakstīto situāciju var tikt uzaicināts projekta pieteicēja pārstāvis vai tās pašvaldības pārstāvis, kuras administratīvajā teritorijā tiks veikta ūdenssaimniecības būvju būvniecība.

Komisijas uzdevumi

Kopumā Komisijas un sekretariāta darbība ir balstīta uz šādām galvenajām procedūrām:

- sākotnējo projekta ieceru izvērtēšana un TEP detalizācijas pakāpes noteikšana,
- TEP izvērtēšana,
- monitoringa atskaišu izveide un iesniegto atskaišu uzraudzība,
- projektu reģistra datu bāzes uzturēšana, dokumentu uzglabāšana un arhivēšana,
- sabiedrības informēšanas pasākumu īstenošana par ES fondu finansējuma piesaistes iespējām vides infrastruktūras projektiem.

Komisijas darba kārtība

Komisija darbojas saskaņā ar Komisijas nolikumu, Komisijas darbu organizē, Komisijas sēdes sasauc un vada ŪBK komisijas priekšsēdētājs. Šīs atskaites gada laikā ŪBK sēdes notika vidēji divas reizes mēnesī, izņemot 2009. gada marta mēnesi, kad komisijas sēdes notika vienu reizi nedēļā, jo komisija pielāgojās iesniegto TEP intensitātei, kas marta mēnesī bija saistīta ar ERAF izsludināto atklāta konkursa 1.projektu atlases kārtu.

Komisija sēdē vispirms tiek izvērtēta ūdenssaimniecības attīstības projekta iecere. 20 darbdienu laikā pēc ieceres saņemšanas un izskatīšanas ŪBK sēdē komisija sniedz rakstisku atzinumu par TEP saturu un detalizāciju, kā arī ieteikumus par turpmākās projekta dokumentācijas izstrādi.

Pēc projekta ieceres apstiprināšanas projekta pieteicējs iesniedz ŪBK vērtēšanai tehniski ekonomisko pamatojumu, kurš tiek vērtēts atbilstoši noteiktā TEP satura detalizācijai. Ja TEP atbilst visiem administratīvās atbilstības vērtēšanas kritērijiem, tad tiek uzsākta vērtēšana atbilstoši:

- TEP atbilstības vērtēšanas kritērijiem,
- projekta finansiālās ilgtspējas vērtēšanas kritērijiem.

Pēc TEP saņemšanas 30 darbdienu laikā ŪBK sniedz rakstisku atzinumu. Ja TEP atbilst visiem vērtēšanas kritērijiem, Komisija (pēc grozījumiem- Komisijas priekšsēdētājs) lemj par TEP akcepta izsniegšanu. TEP neatbilstības gadījumā komisija vērtēšanas veidlapā iekļauj kritēriju neatbilstības pamatojumu un nosūta to projekta pieteicējam.

TEP ir pamats būvprojekta izstrādei, TEP satur visu nepieciešamo informāciju ES fondu projekta iesnieguma aizpildīšanai, kā arī sniedz pamatojumu izvirzītajiem tehniskajiem risinājumiem, izvērtējot tos no vides, sociālekonomiskā, finanšu un institucionālā aspekta.

3. Darbības pārskata kvantitatīvie rezultāti

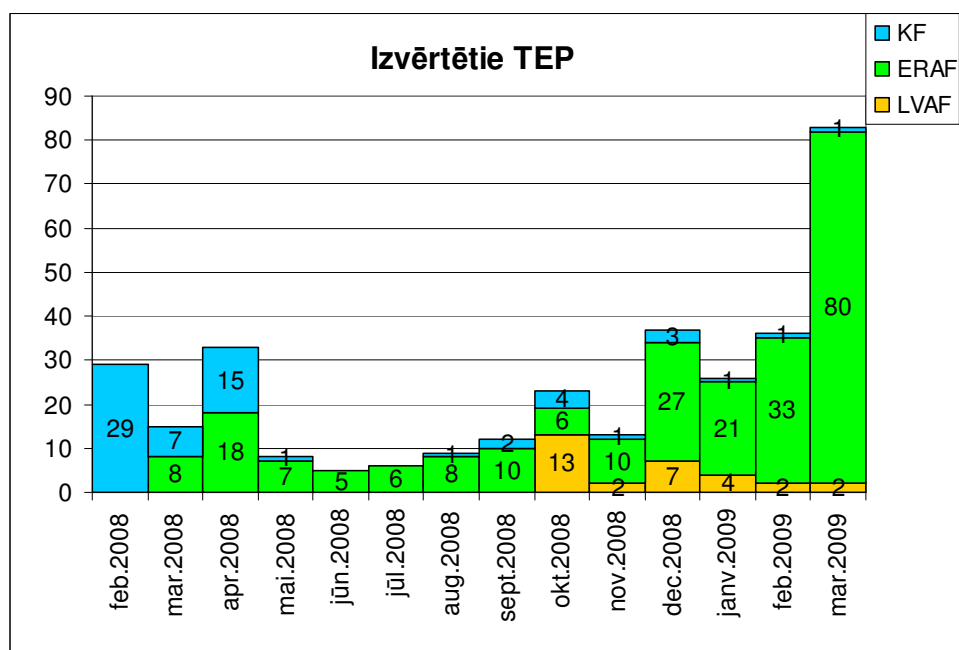
Lai pretendētu uz atbalsta saņemšanu no Kohēzijas fonda, ERAF vai Vides aizsardzības fonda, laikā no 2008. gada 1. februāra līdz 2009. gada 1. aprīlim ŪBK atzinuma saņemšanai tika iesniegti 335 tehniski ekonomiskie pamatojumi, no tiem līdz 2009. gada 1. aprīlim izvērtēti:

- 1) 66 Kohēzijas fonda (KF) tehniski ekonomiskie pamatojumi, no tiem izsniegti 59 akcepti;
- 2) 239 Eiropas reģionālā attīstības fonda (ERAF) TEP, no tiem izsniegti 72 akcepti;
- 3) 30 Latvijas Vides aizsardzības fonda (LVAF) TEP, no tiem izsniegts 21 akcepts.

TEP iesniegšanas iedalījums laikā ir ļoti nevienmērīgs, īpaši izteikts tas ir pretendentiem uz ERAF līdzfinansējumu, kuru iesniegšanai ir izteikta tendence pieaugt, tuvojoties izsludinātajam projektu atlases kārtas noslēgumam. Daļēji tas ir saistīts ar nepieciešamību aktualizēt jau iepriekš iesniegtu TEP, jo tikai neliela daļa iesniegto TEP kvalitāte pirmreizēji atbilst noteiktām TEP detalizācijas prasībām, pie tam laika posms starp pirmo un katru nākamo iesniegšanas reizi samazinās līdz ar atlases kārtas noslēguma tuvošanos.

Izvērtēto TEP dinamika redzama 3.1. attēlā.

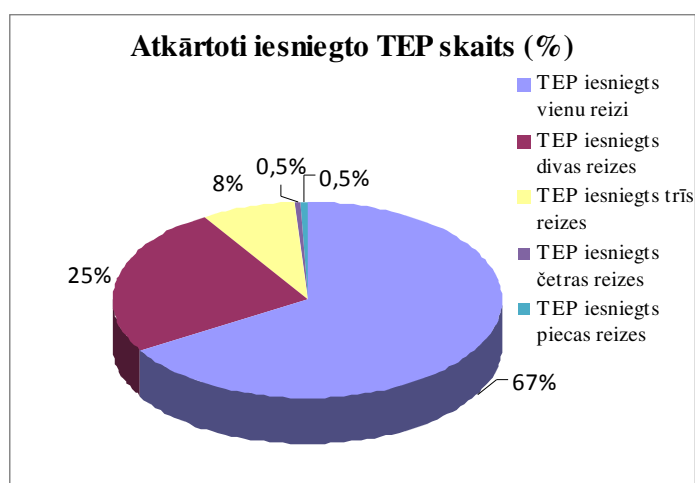
3.1.attēls. Izvērtēto TEP dinamika.

Par TEP izstrādes kvalitāti liecina saņemto akceptu skaits attiecībā pret kopējo iesniegto TEP skaitu - no 335 vērtētajiem TEP tikai 152 projekti (t.i., 45 %) ir saņēmuši ŪBK akceptu, bet 55 % nav izstrādāti atbilstoši noteiktajām detalizācijas prasībām. Jānorāda, ka 335 iesniegtie TEP ietver arī vairākkārt/ atkāroti iesniegto TEP skaitu.

TEP izstrādes kvalitāti raksturo arī atkārtotai vērtēšanai iesniegtie TEP. Kā redzams 3.3. attēlā, daļa no atkārtoti iesniegtajiem TEP neatbilst prasībām arī otrajā un trešajā iesniegšanas reizē. Kā atsevišķu gadījumu var minēt piecas reizes iesniegto TEP dokumentāciju projektam „Ūdenssaimniecības attīstība Daugavpils rajona Kalkūnes pagasta ciemā Kalkūni” (Izstrādātājs – „SIA One Baltics”).

3.3.attēls. Atkārtoti iesniegto TEP skaits.

TEP izstrādes neatbilstošās kvalitātes tipiskākie iemesli detalizēti tiek apskatīti ŪBK darbības pārskata kvalitatīvo rezultātu analizē.

Attiecībā uz ERAF līdzfinansējumu, akceptu par TEP šajā laika posmā ir saņēmuši 72 projektu pieteicēji par 80 apdzīvotām vietām. Akceptēto TEP iedalījums pa reģioniem ir attēlots 3.1.tabulā.

3.1. tabula. Akceptēto ERAF TEP iedalījums pa reģioniem.

Reģions	Akceptēti TEP (skaits)	Kopējās attiecināmās izmaksas
Kurzeme	18	7 490 987
Latgale	17	5 210 006
Vidzeme	13	3 431 071
Zemgale	11	3 332 737
Rīga	13	4 303 161
	Kopā 72 akcepti	

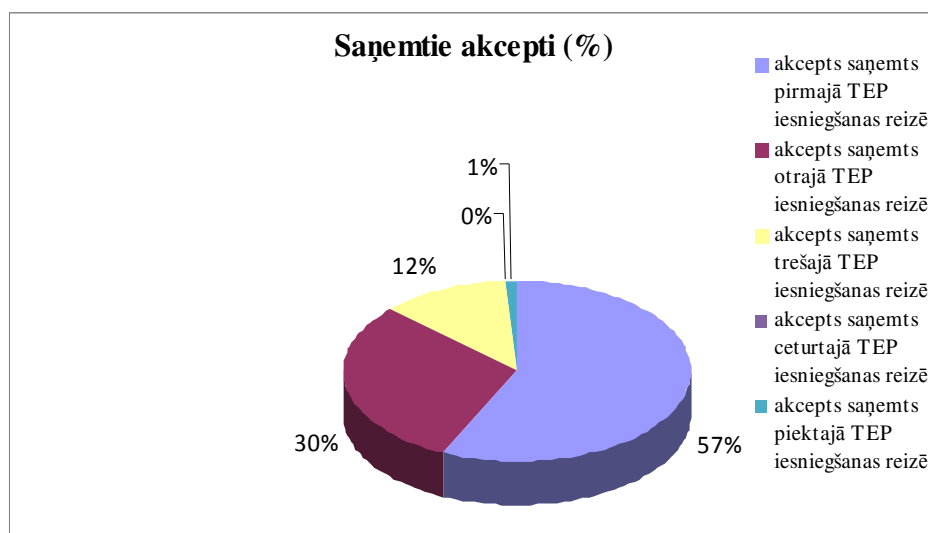
4. Darbības pārskata kvalitatīvie rezultāti

Kā jau minēts, periodā no 2008. gada februāra līdz 2009. gada 1. aprīlim ŪBK ir vērtēti 335 TEP, no kuriem ir saņemti 152 akcepti (45% no iesniegto TEP skaita):

- 162 TEP iesniegts vienu reizi, no tiem 87 saņēmuši akceptu (54%)
- 59 ir iesniegti atkārtoti 2 reizes, no tiem 46 saņēmuši akceptu (78%)
- 18 iesniegti atkārtoti 3 reizes, no tiem 18 saņēmuši akceptu (100%)
- 1 TEP iesniegts atkārtoti 4 reizes, akcepts nav saņemts (izstrādātājs - SIA „One Baltic”),
- 1 TEP atkārtoti iesniegts 5 reizes, ir saņemts akcepts (izstrādātājs - SIA „One Baltic”).

Atkārtoti iesniegto TEP procentuālais sadalījums un saņemto akceptu skaits uzskatāmi redzams 4.1. attēlā.

4.1.attēls. Saņemto akceptu relatīvais daudzums.

TEP sākotnējie izvērtējumi aptuveni 40 % gadījumu liecina par neefektīvu un nelietderīgu investīciju plānojumu, kas sadārdzina ne tikai plānoto projektu, bet atbilstoši plānotajiem tarifiem atsaucas uz patērētājiem. Šādus rezultātus arī var uzskatīt par būtiskāko ŪBK ieguldījumu ne tikai attiecībā uz plānoto ES fondu, valsts vai pašvaldību budžeta efektīvu investīciju izlietojumu, bet arī sekundāri aizstāvēt patērētāju intereses.

Tipiskākie piemēri, plānojot neefektīvas investīcijas ERAF projektos, ir:

- 1) Dzeramā ūdens sagatavošanas iekārtu (ŪSI) izbūve projekta teritorijās, kur tas nav nepieciešams (urbumā ūdens tiek iegūts atbilstošas kvalitātes, bet tas būtiski pasliktinās nolietotos cauruļvados). Aptuveni vienā no 10 TEP dzeramā ūdens sagatavošanas stacija tiek plānota bez veiktām dzeramā ūdens analīzēm, kas nepamato nepieciešamo ŪSI;
- 2) Vienas ūdensapgādes sistēmas darbības nodrošināšanai plānojot ne tikai rezerves urbumu, bet arī rezerves ūdens sagatavošanas staciju, kas ir neatbilstoši ne tikai no tehniskā viedokļa, bet tās ir arī nepamatotas un nevajadzīgas investīcijas;

- 3) Projekta teritorijā ir vairākas lokālas ūdensapgādes (vai kanalizācijas) sistēmas, tiek plānots katrai uzturēt ūdensgūtni ar urbumiem un izbūvēt katrā jaunas ūdens sagatavošanas iekārtas. Visbiežāk ne tikai ekspluatācijā būtu ekonomiskāk uzturēt vienu ūdensgūtni ar sagatavošanas iekārtām, bet arī investīciju ziņā lētāka būtu sistēmu savienošana, iegūstot vēl papildus patērētājus;
- 4) Projekta teritorijā ir vairākas lokālas ūdensapgādes sistēmas, rezultātā tiek izvēlēta sistēmu savienošana, bet nepamatoti tiek plānots slēgt ūdensgūtni(es) ar labas kvalitātes ūdeni, izvēloties atstāt urbumus, kuriem nepieciešamas ūdens sagatavošanas iekārtas.
- 5) Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu jaudas projekta teritorijās, kur tiek novadīti specifiski ražošanas ūdeņi, tiek plānotas 3 – 4 reizes augstākām hidrauliskām jaudām, kā tas nepieciešams. Netiek ievērots princips 'piesārņotājs maksā', jo vairāk maksātu iedzīvotāji, nevis ražotājs, kurš rada piesārņojumu;
- 6) Ūdensvada izbūve līdz konteiner-tipa notekūdeņu attīrīšanas ietaisēm, kas nav atbilstoši mazās apdzīvotās vietās, kur kompakto iekārtu uzturēšanai nav nepieciešama pastāvīga personāla klātbūtne;
- 7) 40 – 50 gadu vecu ūdenstorņu plānotie rekonstrukciju darbi, visbiežāk pie 80 – 90 % augsta tehniskā nolietojuma, bez ekspertīzes slēdziena, pēc projekta paredzot vēl tikpat ilgu kalpošanas laiku nav atbilstoša ne tehniski, ne arī ekonomiski, jo ir vairākas alternatīvas mūsdienīgu tehnoloģiju ieviešanai;
- 8) Vienā ūdensapgādes sistēmā identificēti 5 – 6 un vairāk urbumi, projektā plānots tos visus rekonstruēt, lai arī ūdensgūtnes debīts ir pietiekams 1 darba un 1 rezerves urbumam;
- 9) Projektā tiek plānota ŪSI tehnoloģija, kura nodrošina virsnormatīvu prasību izpildi (piem., ūdens mīkstināšanas iekārtas) vai tehnoloģija, kura samazina atsevišķu kvalitatīvo rādītāju koncentrāciju, lai gan ūdens testēšanas pārskati nepierāda normu pārsniegšanu (piem., sulfātu, amonija, mangāna joni atbilst normatīviem) u.c.

Bez minēto tehnisko risinājumu nepilnībām bieži TEP ir sniegta normatīviem neatbilstoša un nelogiska informācija. Daži tipiski piemēri ir :

- 1) iekārtu jauda neatbilst plānotajam patēriņam:
  - plānotās ŪSI jauda 380 m³/dn, lai gan prognozētais maksimālais ūdens patēriņš ir līdz 51 m³/dn;
  - plānoto NAI jauda 300 m³/dn, lai gan prognozētais maksimālais notekūdeņu apjoms - 83 m³/dn.
- 2) informācija TEP analītiskajā daļā neatbilst kartēm:
  - kartogrāfiskā materiālā attēlotas 2 ūdensapgādes sistēmas, bet apraksta daļā tiek analizēta viena centralizētā ūdensapgādes sistēma;
  - plānota jaunu NAI izbūve, veco tīklu atvienošana no iepriekšējām NAI un jaunu tīklu izbūve, bet kartē nav norādītas ne pašreizējās NAI, ne jaunās NAI, ne arī atvienojamie tīklu posmi.
- 3) laika grafikā nav iekļautas nepieciešamās komponentes:
  - laika grafikā pirmā aktivitāte ir projektēšana, nākošā - būvdarbi, nav plānots laiks projekta iesnieguma iesniegšanai un apstiprināšanai, iepirkumu veikšanai u.c.;
  - norādītais laiks būvuzraudzībai un autoruzraudzībai ir viens gada ceturksnis, lai gan plānoto būvdarbu ilgums ir daudz garāks.
- 4) TEP tiek analizēta informācija par vairākām apdzīvotām vietām, kas neattiecas uz TEP nosaukumā norādīto administratīvo teritoriju:

- projektu plānots realizēt vienas apdzīvotās vietas robežās, bet TEP tiek analizēta informācija par vēl 2 tā paša pagasta apdzīvotām vietām, kuru ūdenssaimniecības sistēmu attīstība nav saistīta ar projekta teritoriju ne īstermiņa, ne ilgtermiņa pasākumos.

5) TEPā ir atsauces uz spēkā neesošiem normatīviem u.c.

Papildus neefektīviem un neatbilstošiem tehniskajiem risinājumiem, ļoti daudzos gadījumos projektos tiek plānotas neatbalstāmas darbības vai neattiecināmas izmaksas (iekļaujot tās attiecināmajās) atbilstoši aktivitāšu normatīvos norādītajam, kas rezultātā būtiski maina plānoto projekta apjomu. Tipiskākie piemēri ir projektos neiekļaujamās ekspluatācijas izmaksas (mērītāji dzīvokļos, māju ievados, tīklu skalošana, skataku nomaiņa u.c.), investīcijas, kas ir saistītas ar lokālu ugunsdzēsības prasību nodrošināšanu, bieži vien plānojot dīķu tīrīšanu un pievadceļu rekonstrukciju šo projektu ietvaros, projektu vadība, institucionālās attīstības programmas, publicitātes izmaksas, audita izmaksas u.c.

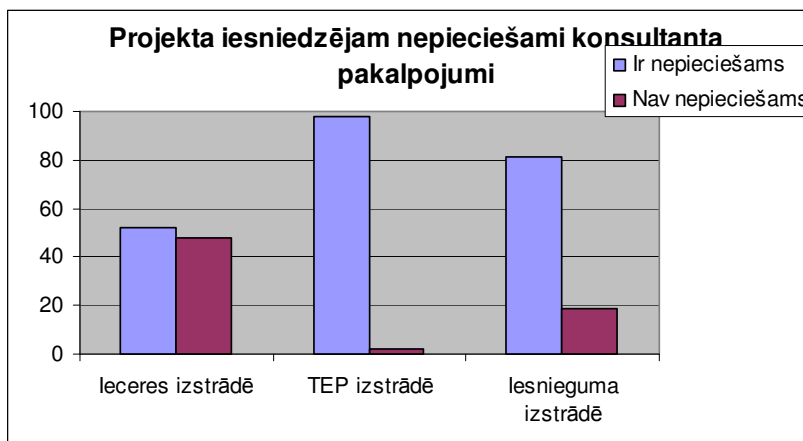
4.1. tabula. Biežāk minētās neattiecināmās izmaksas.

Neattiecināmo izmaksu veids	Neattiecināmo izmaksu summa (LVL)	Kopējās attiecināmās izmaksas (LVL)	Neattiecināmo izmaksu apjoms (% no kopējām attiecināmām izmaksām)
Publicitātes izmaksas	690	257 648	0,27 %
	980	271 033	0,36%
	980	261 294	0,38%
	850	321230	0,26%
Ugunsdzēsības vietu sakārtošana	3042 (ugunsdzēsības vietu sakārtošana)	273 033	1,12%
	15 405 (mākslīgās ūdenskrātuves izveide ugunsdzēsības vajadzībām)	276 599	5,6%
Ūdens skaitītāju uzstādīšana pie patērētāja (82 skaitītāji)	1 476	321 920	0,45%
Ūdens patēriņa iekārtu uzstādīšana (25 gab.) + vienkārtu ēkas ūdensvada pieslēguma pārbūve (40 m). Pie tam: aktualizētajā TEP iekļauti jau 40 gab. pieslēgumu	2500 + 400	144 923	2%
Atalgojums būvdarbu vadītājam	3000	446 281	0,67 %

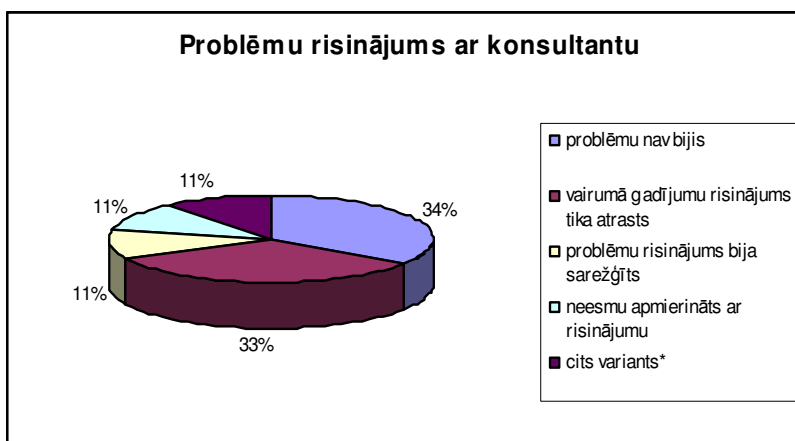
Jāatzīmē, ka TEP izstrādes kvalitāte lielā mērā ir saistīta ar sadarbības kvalitāti starp projekta pieteicēju un TEP izstrādātāju un vairumā gadījumu projekta pieteicējs ir izvēlējis TEP izstrādei piesaistīt konsultantu „no ārpuses”. Lai izvērtētu sadarbības kvalitāti starp projekta pieteicēju un TEP izstrādātāju, tika veikta projektu pieteicēju aptauja. Lielākā daļa atzina, ka konsultanta piesaiste visvairāk ir nepieciešama TEP izstrādē. Rezultāti par konsultantu nepieciešamību ar projektu saistītās dokumentācijas izstrādē ir apkopoti 4.2.attēlā.

4.2.attēls. Nepieciešamība pēc konsultanta pakalpojumiem projekta dokumentācijas izstrādē.

TEP izstrādātāju veiktā darba kvalitāti raksturo saņemto akceptu skaits, kas apliecina TEP atbilstību MK not. Nr. 912, tomēr to, ka sadarbība ar konsultantu var sniegt gan pozitīvus, gan negatīvus rezultātus, liecina 4.3. attēlā redzami rezultāti.

4.3.attēls. Problēmu risinājums ar konsultantu.

No anketās minētajiem piemēriem ir norādīts, ka sadarbība ar konsultantu ne vienmēr bijusi veiksmīga un pie norādītajiem negatīvajiem aspektiem var minēt šādus:

- TEP aktualizācija netika pabeigta (konsultants - SIA „Strasa konsultanti”, SIA „Proventus Projekti”);

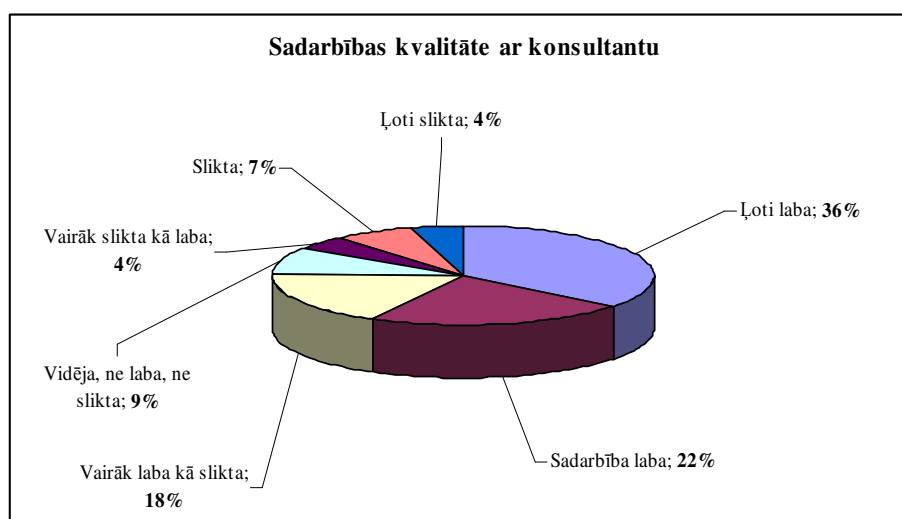
- Konsultantam tika samaksāts, bet nepilnības bija jānovērš pašu spēkiem, kļūdu labošana tika novilcināta un par to tika prasīta neadekvāti liela samaksa (konsultants - SIA „Komersantu klubs”);
- Konsultantu dēļ tika nokavēta 1.atlases kārtā un ir bažas, vai spēs iesniegt 2.kārtā (konsultants - SIA „Attīstība reģioniem”);
- konsultantam ieinteresētība ir tikai peļņā (konsultants nav norādīts);
- neiedziļinās konkrētā pagasta situācijā, projektā tiek jaukti dažādu pagastu dati un pieļautās kļūdas netiek pilnībā novērstas (konsultants - SIA IK „Dual Group”).

Attiecībā uz informācijas kvalitāti TEP ir sastopami arī daži interesanti apgalvojumi, piemēram:

- „dzeramajam ūdenim analīzes nav veiktas, bet pēc ūdens krāsas ir redzams, ka dzeramajā ūdenī dzelzs sastāvs ir ļoti liels un pārsniedz pieļaujamo normu”;
- pieslēgumu skaits pēc projekta samazinās;
- ŪSI uzstādītas 2006.gadā, bet fiziskais nolietojums ir 70%, tehniskais stāvoklis neapmierinošs, ūdens netiek attīrīts atbilstoši prasībām;
- ciemā nav uzstādītas ŪSI, bet pie patērētāja tiek panākta ūdens kvalitātes uzlabošanās;
- iedzīvotāju skaits ciemā vienāds ar iedzīvotāju skaitu pagastā;
- ūdens uzskaitē nodrošināta 100% visiem patērētājiem, bet projektā tiek plānots uzstādīt vēl 33 ūdens mērītājus;
- projekta teritorijā nav ŪSI, bet ŪSI ir iekļautas kā ūdenssaimniecības energopatērētāji.

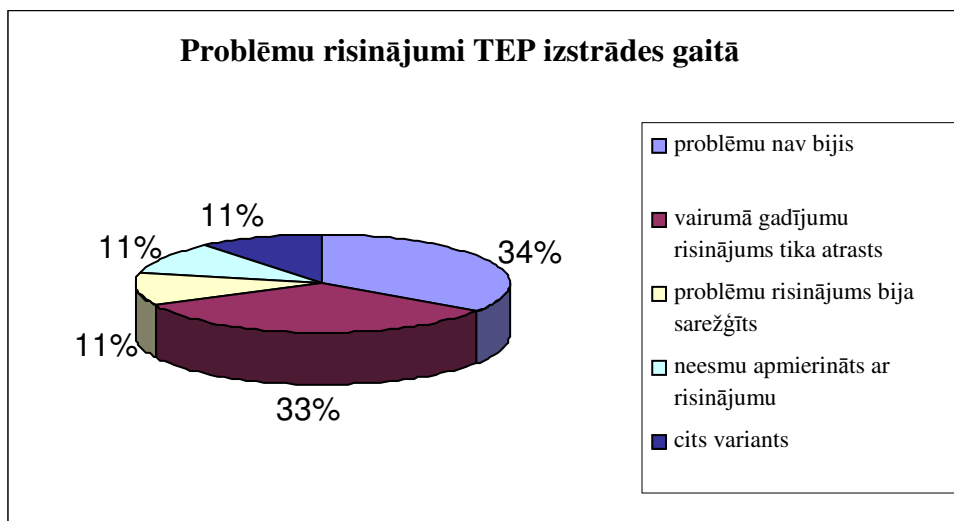
Tomēr, raksturojot sadarbības kvalitāti starp projekta pieteicēju un TEP izstrādātāju, kopumā pozitīvo atsauksmju ir vairāk kā negatīvo.

4.4.attēls. Sadarbības kvalitāte ar konsultantu.

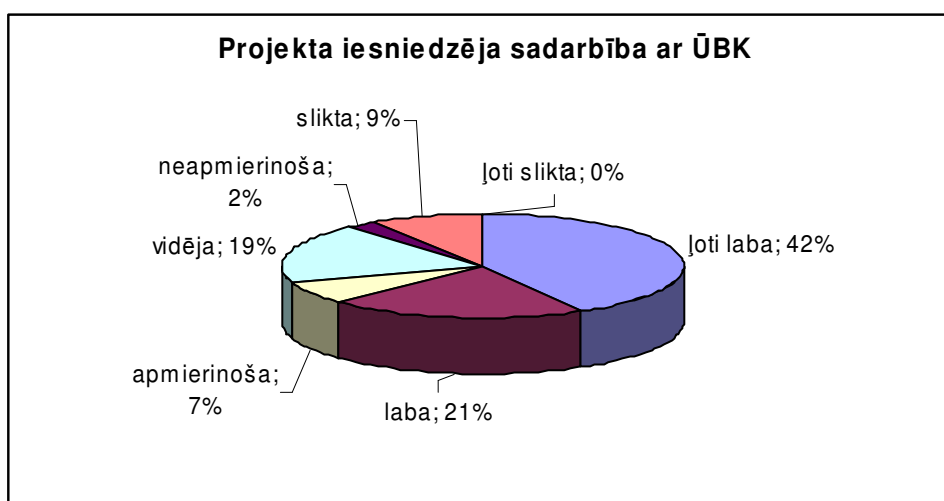
Konsultanti, kuru sadarbības kvalitāte ir vērtēta salīdzinoši ar zemāko punktu skaitu un anketās tiek norādīta, ir SIA „Strasa konsultanti” un SIA „Attīstība reģioniem”.

4.5. attēls. Problēmu risinājumi TEP izstrādes gaitā.

Arī par sadarbības kvalitāti ar ŪBK projektu pieteicējiem atsauksmes ir dažādas, gan pozitīvas, gan negatīvas. Projekta pieteicēju vērtējums par sadarbību ar ŪBK ir redzams 4.6. attēlā.

4.6. attēls. Projekta pieteicēju vērtējums par sadarbību ar ŪBK.

Ieteikumi no projektu pieteicējiem un ŪBK sekretariāta sadarbības uzlabošanai:

- nepieciešamas skaidri definētas un nemainīgas prasības;
- sagatavot īsu scenāriju, kādi dokumenti, kādā secībā un kur jāiesniedz, jo izlasot visus noteikumus un vadlīnijas nav īsti skaidrības;
- vairāk tiešas un nepārprotamas informācijas;
- vēlams īsāks termiņš dokumentācijas izvērtēšanā, lai operatīvāk veiktu projektēšanas darbus;
- ātrāka savstarpēja sazināšanās, lai nebūtu jāgaida uz informāciju Vides ministrijas mājas lapā. Pārāk liela birokrātija;
- nesūtīt garas un sarežģītas vēstules, bet pazvanīt un izstāstīt, kas jāpapildina vai jāmaina TEP;

- samazināt birokrātiju, jo bija jā sagatavo dokumenti, kas mūsaprāt ar projektu nemaz nebija saistīti;
- lai ŪBK darbiniekiem būtu vairāk laika sadarbībai ar pašvaldības darbiniekiem
- gribētu saņemt vairāk informācijas par projekta virzības gaitu.
- izvērtēt un piemērot atbilstošas prasības mazajām pašvaldībām TEP izstrādei;
- uzskatām, ka investīciju efektivitātes finanšu un ekonomiskā analīze TEP un arī projekta pieteikumā ir pārāk sarežģīta un prognozes 30 gadu periodam, mūsaprāt, nav pamatotas apdzīvotās vietās līdz 2000 iedzīvotāju. To vajadzētu vienkāršot.

5. Apkopojums par Komisijas locekļu, sekretariāta un ekspertu viedokli par veikto darbu rezultātiem

Pēc ŪBK komisijas locekļu un ekspertu viedokļa iesniegto TEP izstrādes kvalitāte ir salīdzinoši zema, konsultanti īsti neizprot prasības, kā arī izvērza nepamatotus pieņēmumus. Lai izvērtētu iesniegto TEP kvalitāti, tika veikta aptauja par ŪBK locekļu un ekspertu viedokli par kopējo TEP kvalitāti. Rezultāti ir atspoguļoti 5.1. attēlā.

5.1. attēls. ŪBK locekļu kopējais TEP kvalitātes vērtējums.

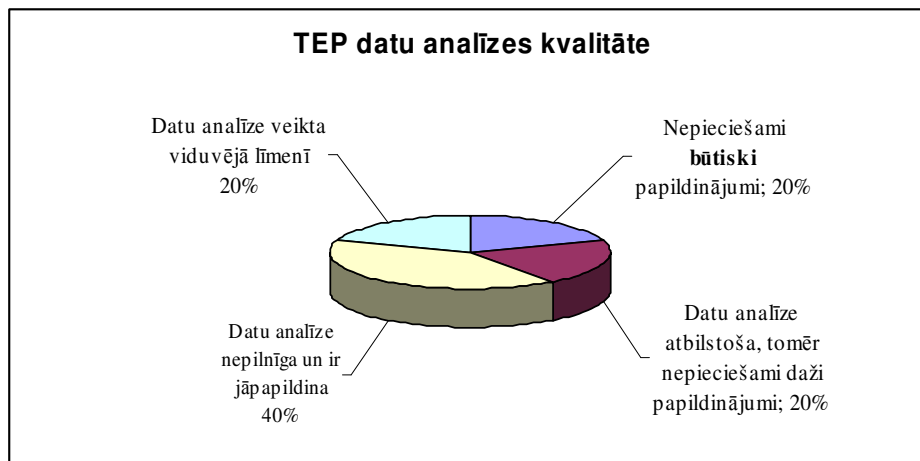

Pēc komisijas locekļu vērtējuma būtiskākās kvalitatīvās kļūdas attiecas uz:

- TEP informācijas kopējo pārskatāmību, paviršu noformējumu, kā dēļ rodas pārpratumi;
- bieži tiek sniegta lieka un nevajadzīga informācija, teorija no mācību grāmatām;
- trūkst kompleksas pieejas, darbs izpildīts kamerāli;
- nepietiekami tiek pievērsta uzmanība alternatīvu meklējumiem un izvērtējumam, nav atrasts piemērotākais tehniskais risinājums, kas tādējādi palielina izmaksas;
- pašvaldības nepiedalās TEP izstrādē, uzticot visu konsultantam un līdz ar to reizēm nav informēti par TEP saturu un realizējamo projektu
- TEP tiek izstrādāts vadoties pēc jau izstrādātiem tehniskajiem projektiem.

TEP datu nepilnības apstiprina 5.2. attēlā atspoguļotais viedoklis par TEP informācijas kvalitāti.

5.2.attēls. TEP iekļauto datu analīzes kvalitāte

Lai ilustrētu TEP datu analīzes kvalitāti, daži interesanti piemēri no TEP:

- pensionāru skaita samazināšanās vidēji par 11% gadā;
- TEP finanšu sadaļā tiek iekļauta citas pašvaldības budžeta analīze;
- „esošie čuguna cauruļvadi ir fiziski noguruši”
- novērojama tendence, lētākas dzīves meklējumos, iedzīvotājiem migrēt uz ekonomiski piemērotāku dzīves telpu.
- realizējot ūdenssaimniecības sakārtošanas projektus dzeramā ūdens jomā paredzami ieguvumi iedzīvotājiem:
  - uzlabota ūdens garša, līdz ar to uzlabosies ēdienu kvalitāte, kuru gatavošanā tiek izmantots ūdens, kā arī patīkamāk būs lietot nevārītu krāna ūdeni dzeršanai,
  - uz sadzīvē lietojamām ierīcēm un iekārtām neveidosies sarkanbrūnie nosēdumi,
  - uzlabosies veļas mazgājamo mašīnu darbības efektivitāte un mazgāšanas kvalitāte, palielināsies elektrotehnisko ierīču, kas saistītas ar ūdens pielietojumu, mūžs .c.
  - palielināsies iedzīvotāju uzticība pašvaldībai, ja tiek nodrošināti labi ūdensapgādes pakalpojumi
- „Zivju cehs SIA "F.C.T." uzsāka laist notekūdeņus kanalizācijas sistēmā izmantojot vadus ar kuriem kādreiz bija pieslēgta ēdnīca, tādejādi notekūdeņi sistēmā novadīja daudz taukus, kas bija sakrājušies vecajās trubās.”
- Ir ieteikums veikt NAI teritorijas sakārtošanu, kam nav nepieciešami lieli līdzekļi iesaistot darbā bezdarbniekus, tomēr tas nav svarīgākais uzdevums tā kā NAI atrodas patālu no tuvākās mājas.”
  - „no ekonomiskā viedokļa: galvenās problēmas sistēmā ir ūdens kvalitātes nodrošināšana, lai motivētu iedzīvotājus savlaicīgi norēķināties par ūdens pakalpojumiem.”.

Pēc ŪBK komisijas locekļu pieredzes var teikt, ka bieži vien arī pašvaldība nav ieinteresēta kvalitatīva TEP izstrādē, jo TEPu uztver nevis kā pirmdokumentu pašvaldībai nozīmīga projekta realizēšanā, bet gan kārtējo Vides ministrijas uzlikto birokrātisko šķērslī, kas maksimāli ātri jāpārvar.

Lai turpmāk izvairītos no dažādiem pārpratumiem, aptaujā tika iekļauts jautājums par ieteikumiem TEP kvalitātes uzlabošanai. ŪBK komisijas locekļu anketās tika sniegti šādi priekšlikumi:

- rūpīgāk iepazīties un izanalizēt katras atsevišķās projekta teritorijas īpatnības un problemātiskos jautājumus, apzināt pašvaldības spēju finansiāli īstenot TEP un attiecīgi arī meklēt izdevīgākos (*cost-effective*) risinājumus;
- pasūtītājiem veikt kvalitātes kontroli pirms gala samaksas par TEP izstrādi;
- izstrādātājiem izlasīt sagatavoto TEP;
- TEP sagatavojot vajadzētu ņemt vērā VIDM izstrādātās Vadlīnijas, tādējādi izvairoties no nevajadzīgas un liekas informācijas iekļaušanas TEP, tā būtu iespējams koncentrēties uz kvalitāti, nevis kvantitāti.

6. Secinājumi par darbības pārskata rezultātiem

Kā jau minēts, šī darbības gada laikā ar ŪBK līdzdalību ir saņemti 152 akcepti ūdenssaimniecības projektu īstenošanai ar ES Kohēzijas fonda, ERAF un LVAF finanšu palīdzību. Tāpat atbilstoši valsts stratēģiskajam mērķim gan pilsētās, gan pagastos notiek virzība uz ar ūdeņiem saistīto ES direktīvu un nacionālo standartu prasību sasniegšanu. Līdz šim aktīvākie reģioni attiecībā uz projektu pamatojumu izstrādi un projektu pieteikšanu līdzfinansējumam ir Kurzemes un Latgales reģioni, nedaudz mazāk projektu pieteicēju ir no Vidzemes, Zemgales un Rīgas reģioniem.

Kopumā var secināt, ka ŪBK savā pirmajā darbības gadā ir strādājusi ar nevienmērīgu darba ritmu, kas ir tieši saistīts ar TEP iesniegšanas neregularitāti un TEP skaitliskā daudzuma straujo pieaugumu, tuvojoties projektu pieteikumu pirmās atlases kārtas beigām. Kā ieteikumu TEP iesniedzējiem varētu minēt TEP savlaicīgu iesniegšanu, jo, iesniedzot projekta pamatojumu neilgi pirms atlases kārtas noslēguma, sekas ir laika trūkums nepieciešamajiem precizējumiem un – nokavēta projektu iesniegšanas kārtā.

Pamatojoties uz līdzšinējo pieredzi, var apkopot, ka lielākā daļa TEP neatbilstību rodas tādēļ, ka trūkst kompleksas pieejas turpmākai ūdenssaimniecības attīstībai un arī TEP izstrādei – TEP nav vienota veseluma un problēmu risinājuma secīguma esošās situācijas analizē, ilgtermiņa un īstermiņa programmas aprakstā un nav vienotuma ar finanšu modeli - esošās situācijas analīze ir nepilnīga, nav visu nepieciešamo datu, kā sekas ir problēmas ar visu vides problēmu konstatēšanu, ilgtermiņa programmas pasākumu izstrādi, komponentu alternatīvām utt. Bieži finanšu modelī norādītā informācija neatbilst TEP aprakstītajiem datiem un tie ir savstarpēji nesavietojami, jo finanšu modelis ir balstīts uz pozitīvas naudas plūsmas un mājssaimniecību maksājumu ierobežošanu, nevis piesaistīts reālajai situācijai, kāda tiek norādīta TEP.

TEP kvalitatīvā neatbilstība var rasties arī papildus faktoru dēļ – ja TEP izstrādātājs pats nav veicis TEP kvalitātes kontroli (tehniskās un neuzmanības kļūdas, pretrunīgi norādīta informācija, kartogrāfiskā materiāla neatbilstība aprakstam u.c.); ja starp projekta izstrādātāju (gadījumos, kad TEP izstrāde ir ārpalpojums) un projekta pieteicēju nenotiek savstarpēja sadarbība un ir ierobežota informācijas aprīte; gadījumos, ja TEP tiek izstrādāts, pamatojoties uz izstrādātāju firmas „iepriekšējo pieredzi”, nevis pamatojoties uz MK not. Nr. 912 prasībām un Vadlīnijām TEP izstrādei („Vadlīnijas tehniski ekonomiskā pamatojuma izstrādei Kohēzijas fonda un Eiropas reģionālā attīstības fonda finansētiem projektiem ūdenssaimniecības sektorā”) u.c. Lai turpmāk izvairītos no šādām un līdzīgām kļūdām, informatīvajos semināros tiks pievērsta lielāka uzmanība kopējai TEP koncepcijai.

Jānorāda, ka pārskata laikā jau ir veiktas vairākas darbības procedūru vienkāršošanai un slogu samazināšanai. Tā, piemēram, pēc EK lēmuma pieņemšanas 2008.gada nogalē par vienkāršotas finanšu proporcijas piemērošanas mazajiem projektiem, tika steidzami veikti

grozījumi ERAF aktivitātes normatīvos, lai jau pirmajai atlases kārtai būtu iespējas pretendēt uz atvieglotiem nosacījumiem. Nepārtraukti tiek pilnveidoti metodiskie materiāli, uzlabota to pārskatāmība, saturs un skaidrojumi.

ŪBK darbība ir vērsta uz sadarbību ar projekta pieteicējiem un konsultantiem, lai ar minimāliem resursiem sasniegtu maksimāli pozitīvu un efektīvu projekta risinājumu.

7. Turpmākās ieceres Komisijas darbības efektivitātes uzlabošanai

No TEP pieteicēju puses ir saņemti šādi ieteikumi ŪBK darbības uzlabošanai:

- nepieciešama plašāka pieeja informācijai; brīžiem nav saprotamas ŪBK prasības, nepieciešama komunikācija;
- ja iespējams, vēl vienkāršot procedūru;
- gada kopsavilkumā norādīt negatīvo pieredzi ar konsultantiem-sagatavotājiem;
- ātrāku jautājumu izskatīšanu;
- ātrāka savstarpējā sazināšanās, lai nebūtu jāgaida uz informāciju Vides ministrijas mājas lapā;
- pašvaldības vēlme būtu saņemt vairāk informācijas par projekta virzības gaitu;
- ŪBK ātrāk pieņemt pozitīvu lēmumu;
- nesūtīt garas un sarežģītas vēstules, bet pazvanīt un izstāstīt, kas jāpapildina vai jāmaina TEPā;
- informēt par iespēju iesniegt projekta pieteikumu u.c.

Ir saņemti arī vairāki ieteikumi attiecībā uz projektu pieteikumu vienkāršošanu, tomēr, tā kā tā nav ŪBK kompetence, tad par šiem ieteikumiem tiks informēta attiecīgā projektu vērtēšanas komisija.

Noslēgumā, izvērtējot ŪBK viena gada darbību un apkopojot gan pašvaldību iesniegtos priekšlikumus, gan ŪBK pieredzi, turpmākās darba kvalitātes un efektivitātes uzlabošanai tiks veikti šādi pasākumi:

- 1) tiks saīsināti TEP izvērtēšanas termiņi (pie normālas intensitātes), jo tiek mainīta vērtēšanas kārtība; ŪBK sēdēs tiks lemts par stratēģiskiem un konceptuāliem jautājumiem, kā arī komplicētiem projektiem, savukārt tehniskā izvērtēšana atbilstoši procedūru aprakstam un kritērijiem tiks uzdots ŪBK sekretariātam, piesaistot nepieciešamos ekspertus;
- 2) TEP kvalitātes vērtējumu pēc pieprasījuma būs iespējams saņemt arī elektroniski, uzreiz pēc lēmuma pieņemšanas;
- 3) par konstatētajām neatbilstībām tiks turpināta individuālo konsultāciju sniegšana TEP sagatavotājiem, gan elektroniski, gan uz vietas Rīgā; ja projekta izstrādātājs ir piesaistīta firma, tad uz konsultāciju Vides ministrijā tiks uzaicināti arī projekta teritorijas pašvaldības pārstāvji;
- 4) sadarbībā ar projektu vērtēšanas komisiju tiks meklēti risinājumi procedūru vienkāršošanai.
- 5) tiks organizētas izbraukuma sēdes un reģionālie semināri par TEP izstrādi un nepieciešamajām procedūrām projekta iesniegšanai.